

HEEM

*Project 'Jan en Jet'
Bijgeloof
Monumentaal groen
Het straatnamen ABC (deel2)*

STRENG ZEDELĲK INGERICHT.

Voor de eerste maal hier!

W. CROMBACH'S
Historisch Plastieke Kunsttentoonstelling,
genaamd Wassenbeeldenspel.
ZONDER CONCURRENTIE
Standplaats Tuin „Vredelust”.
Opening Zondag 7 Junl. Van 3-9 uur te zien.

PROGRAMMA:
150 LEVENSGROOTE FIGUREN,
waaronder titmuntten
E. H. PAUS LEO XIII.
Het geheele Voorstelijke Huis. Keizers en Koningen uit alle Landen.

HET ORAKEL DER XIXe EEUW.
De vrij in de lucht zwevende automaat, zijnde een hoofd, uit was gemodelleerd, dat door de werking der mechaniek slagt, lacht, halt en verschillende talen spreekt.
Eenig en alleen in deze Tentoonstelling te zien.

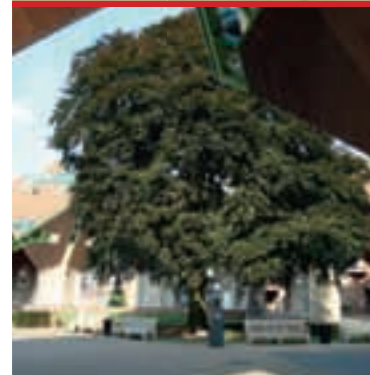
Frijden der plaatsen: 1e rang 25 ct., 2e rang 15 ct.,
Kinderen beneden 10 jaar 1e rang 15 ct., 2e rang 10 ct.
Maandag 8, Dinsdag 9 en Woensdag 10 Junl dagelijks geopend van 's middags 2 uur, voor het geheele publiek dat niet gaarne 's avonds met de kinderen wil komen.
De Heer Crombach aanbidt door deze alle weeshinderen uit, zijne Tentoonstelling GRATIS te komen bezichtigen (Bijst onder toezicht).

STRENG ZEDELĲK INGERICHT.

KANTOOR NOTARIS DIJKHOFF.
Openbare Verkoop
in *Boek en Doek*, bij inzet ter herberg van den heer VAN DE SANDE op **Woensdag 10 Junl 1891** en bij toezigt ter herberg van Me. de Wed. SWINKELS op **Woensdag 24 Junl 1891**, telkens des namiddags om 5 uur, ten verzoeko van JOSEPH VAN RIJSEKEL, ver:
Drie ultimuntende
BOUWHOEVEN,
gunstig gelegen onder *Boek en Doek* op den lagen Broekkant en oen perceel
DENNEBOSCH,
onder *Dakel* in de Grooteliche heide, samen groot: 12.28.00 Hectaren, te veilen in percelen en verschillende mensa's zooals bij biljetten uitvoerig is omschreven.
Aanvaarding op de gebruikelijke tijdstippen in 1892.
B-telling der koopzessingus: 24 September 1891.

Voorloopig Bericht.
Notaris ROVERS te Asten
sal ten verzoeko van den Heer J. A. CARP te Helmond,
omting in publieke veiling brengen:
Den fraaien
TUIN „VREDELUST,”
met **Koepel** en daaraangrensend **perceel welland**, gelegen te Helmond, sectie Enon, 1190, 1200 en 1132, te zamen groot 44 aren 00 centiaren, allergunstigst gelegen aan den straatweg naar *Duursw*, naadj 's Rijks Hoogere Burgerrecht.
Aan te bieden in percelen, ondermassa's en generale massa.
Nader informati: toe kantore van voornoemden notaris.

Colofon

Dit is een uitgave van Heemkundekring Helmond-Peelland.
Opgericht 24 mei 1948.

BESTUUR

voorzitter

C. Verhofstadt, Sperwerstraat 6, 5702 PJ Helmond
tel. 0492 - 537094, e-mail cverhofstadt@hotmail.com

secretaris

W. van Lieshout, Stationsplein 39, 5701 PE Helmond
tel. 0492 - 534857, e-mail W.Lieshout2@kpnplanet.nl

penningmeester

H. Wasser, Pres. Rooseveltlaan 59, 5707 GB Helmond
tel. 0492 - 548259, e-mail hwwasser@hotmail.com

bestuurslid

J. Schiffers, Gabriëlstraat 8, 5708 KA Helmond
tel. 0492 - 529833, e-mail j.schiffers@upcmail.nl

bestuurslid

F. Smulders, Binderseind 19, 5701 ST Helmond
tel. 0492 - 522412, e-mail a.smulders@planet.nl

LIDMAATSCHAP

Kringlidmaatschap incl. abonnement € 20,-
Rekening Rabobank nr 12385504 t.n.v.
penningmeester Heemkundekring

WEBSITE

www.heemkundekringhelmond-peelland.nl

REDACTIE

Kelly Geerts
tel. 0492 - 536043, e-mail geerts2@chello.nl

Marinus van den Elsen
tel. 06 - 40763697, e-mail m.vandenelsen@weijmans.com

Paul Jacobs
tel. 0492 - 525563, e-mail paul.jacobs@planet.nl

Vormgeving/lay-out: Marinus van den Elsen

Druk: Drukkerij Van Stiphout

Foto's gemaakt door/met dank aan: Lia van Zalinge-
Spooren, RHC-Eindhoven, Susanne Schatorjée, Paul
Jacobs, Marinus van den Elsen.

Omslag voorzijde: Ingekleurde Ansichtkaart van de
Markt rond 1910 in Helmond (uitgeverij Jos. Nuss &
Co, Haarlem, m.d.a. RHC-Eindhoven)

Omslag achterzijde: advertenties in 'Het nieuws
van de week - Helmondsche Courant' van woensdag
3 juni 1891. Tuin Vredelust lag op de plaats waar het
Capucijnenklooster gebouwd is aan de Molenstraat.
Laan Vredelust lag dus recht tegenover de tuin.

Tuin Vredelust was een café met uitspanning.
De tuin werd in 1891 gekocht door Willem Prinzen,
de man die veel geld heeft geschonken aan religieuze
instellingen. Hij bestemde het toen voor de bouw
van het Capucijnenklooster.

Inhoud

- 3 Van de redactie
4 Van de bestuur
7 Van de Heemkamer

- 8 Het project
'Jan en Jet'

- 10 Bijgeloof

- 12 Korte berichten

- 14 Monumentaal
groen

- 20 Het straatnamen
ABC (deel 2)

Van de redactie

Onze eerste uitgave is goed ontvangen en wij kregen daarvan leuke berichten van bestuur en een paar leden. Dat doet een mens goed! We willen op deze weg doorgaan en hebben daarvoor ook uw medewerking nodig.

Graag zouden wij van U tips willen krijgen welke onderwerpen U vooral interesseren. Wij kunnen dan medeleden vragen daarover iets te schrijven of stuur ons gegevens of ideeën toe waaruit wij weer korte verhalen kunnen schrijven.

Ben ook niet bang om ons te wijzen op onduidelijkheden, vergissingen of onjuistheden. Kritiek kunnen wij verduren, maar wij zijn ook wel zo eigenwijs om ons zo nodig te verdedigen.

We hebben intussen van mevrouw Chr. van den Hurk een verzoek gekregen een verhaal te schrijven over de zogenaamde Usfa bezetting van 12 maart tot 12 april 1974. Zij heeft destijds als Usfa-meisje zelf deelgenomen aan de bezetting van het bedrijf en heeft daarover materialen, krantenknipsels en foto's bewaard. Wie daarover ook nog een en ander kan vertellen of gegevens kan aandragen nodigen wij graag uit contact met ons op te nemen.

Door een veelheid van beschikbare tekst en de vraag - in verband met de kosten - het blad te beperken tot 28 bladzijden is de rubriek 'Het straatnamen ABC' minder uitgebreid dan de bedoeling was.

Het volgende kwartaalblad verschijnt in januari 2009. Uw bijdragen, verbeteringen, aanvullingen of suggesties moeten bij de redactie binnen zijn vóór 12 december aanstaande. U mag foto's en tekeningen bijvoegen. Noteer - ook voor Uzelf - bij uw aantekeningen meteen de nauwkeurige en volledige vindplaats, dan kunt U later een en ander weer terugvinden. Doe hetzelfde op de vóór- of achterzijde van fotokopieën; vermeldt op de foto's de namen van personen, die daarop staan en bij welke gelegenheid de foto is gemaakt.

Vol verwachting zien wij uw bijdrage tegemoet, het liefst per e-mail: paul.jacobs@planet.nl, maar bellen en per post kan ook.

Wij wensen U voor de komende maanden prettige feestdagen en een goede jaarwisseling.

Van het bestuur

door secretaris Wim van Lieshout

Bestuurswisseling

Chris Schriks en Sanne Vonk hebben beiden hun bestuursfunctie neergelegd. Voor Chris is zijn leeftijd de voornaamste reden, Sanne kan wegens drukke werkzaamheden geen tijd meer vrij maken. Wij danken beiden voor hun jarenlange inzet voor onze Heemkundekring. Wij hebben Henk Wasser bereid gevonden het penningmeesterschap op zich te nemen.

Algemeen

Onze Heemkundekring, opgericht op 24 mei 1948, bestaat dit jaar 60 jaar. Hoewel de officiële datum reeds verstreken is zal er in de loop van dit jaar of begin volgend jaar een beschei-

den viering worden gehouden. Suggesties over de manier waarop zijn van harte welkom. Ook Brabants Heem zal hier aandacht aan besteden. Dit blad ligt na circulatie bij de bestuursleden ter inzage in de Heemkamer.

Er is een welkomstbrief ontworpen, die voortaan aan nieuwe leden zal worden toegezonden. Aan het ontwerpen van een nieuwe folder wordt gewerkt; deze moet een beknopt inzicht geven in de activiteiten van Heemkundekring Peelland en is voornamelijk bedoeld voor promotiedoeleinden.

In samenwerking met het Jan Vissermuseum neemt de Heemkundekring deel aan het onderwijsproject "Jet en Jan". Dit project voor het

basisonderwijs loopt in totaal 5 jaar en geeft aan de leerlingen een beeld van het dagelijks leven in Helmond rond 1910.

Voor dit project zijn vrijwilligers van harte welkom, alsmede voor het bezorgen van het kwartaalblad.

Beleidsplan; wat er vooraf ging

Het bestuur is van mening dat de Heemkundekring Helmond-Peelland onvoldoende verankerd is in de samenleving die zij bestrijkt, met name de gemeente Helmond. Daarbij komt dat het draagvlak van de kring steeds geringer wordt door een afname van het ledenbestand. Een toename van het aantal leden, zowel mannen als vrouwen, gepensioneerden en jongeren, die interesse hebben in de geschiedenis van onze stad, van de levenswijze van onze voorouders of van gebruiksvorwerpen in het verleden is van harte welkom.

Tevens acht het bestuur de participatie van de leden bij lezingen/excursies, in werkgroepen en bij projecten e.d. te gering. Dit nu vervult het bestuur met zorg en zij hoopt met een beleidsplan tot verbetering van een en ander te komen.

Het ontwerp beleidsplan vindt U hieronder weergegeven. De bedoeling is nu dat U als lid de tekst van dit ontwerp kritisch bekijkt en daarna ons aanvullingen of verbeteringen toestuur, zodat wij tezamen in de volgende jaarvergadering een definitief beleidsplan kunnen vaststellen. Natuurlijk kan later, als in de praktijk blijkt dat sommige bepalingen niet goed werken, ook in de toekomst het beleidsplan worden aangepast.

Beleidsplan

- 1 Krachtens artikel 2 van de statuten heeft de Heemkunde kring Helmond-Peelland (verder te noemen de Kring) o.m. als doel Peelland en in het bijzonder de gemeente Helmond op ieder terrein dat onder het begrip heemkunde valt, te bestuderen en te onderzoeken en voor het behoud van het historische eigene van stad en land te waken. De activiteiten van de Kring zijn derhalve bijzonder gericht op het heemkundig erfgoed van de gemeente Helmond en de regio; dit erfgoed vormt een onderdeel van het cultureel erfgoed, tot het behoud waarvan ook ondermeer de Heemkundekring Bijstervelds Broek, de Monumentenwerkgroep, het Industrieel erfgoed, het Jan Vissermuseum en het I.V.N. zich inzetten.
- 2 Het bestuur streeft naar een goede verstandhouding met alle organisaties die zich – ieder op basis van zijn eigen verantwoordelijkheid en eigenheid – zich inzetten tot het behoud van en de verbreding van kennis over het culturele erfgoed als bovenbedoeld.
- 3 Het bezoek aan de Heemkundekamer van de Kring in het Jan Vissermuseum (zowel door leden als door niet-leden) is uitermate gering. Het bestuur wil hierin verbetering brengen o.m. door bekend te maken welk historisch materiaal zich in deze kamer bevindt en dat de kamer voor een ieder toegankelijk is voor kennisname van dat materiaal, het voorbereiden van lezingen/sprekbeurten, scripties e.d. De kamer

De penningmeester Henk Wasser (links) in gesprek met Martin Wijnhof, de beheerder van de Heemkamer

- zal daartoe toegankelijker worden gemaakt en het beschikbare materiaal zal zo optimaal mogelijk worden gearhiveerd en uitgebreid.
- 4 Teneinde jongeren meer te interesseren in de doelstellingen en activiteiten van de Kring zal het bestuur de Helmondse scholen terzake informeren. In dit kader zal voorts gewezen worden op de mogelijkheden, die de Heemkundekamer en het archief bieden voor het maken van scripties, spreekbeurten en dergelijke.
  - 5 Het bestuur streeft ernaar jaarlijks in het najaar middels het mededelingenblad het volledige jaarprogramma te presenteren.
  - 6 Het bestuur zal meer dan voorheen publiciteit verzorgen met betrekking tot activiteiten, die zij ter effectivering van haar doel onderneemt.
  - 7 Het bestuur beschouwt de projecten "Helmond binnen de wallen" en haar collectie bid- en gedachtenisprentjes als bijzondere aandachtsgebieden. Het bestuur hoopt dat het eerstgenoemd project binnen afzienbare tijd zal worden afgerond. Het bestuur zal ernaar streven om de collectie bid- en gedachtenisprentjes uit te breiden en te digitaliseren tot een historische collectie en zorgen voor een optimale publiciteit terzake.
  - 8 Het bestuur zal het vormen van studie- en projectgroepen binnen de Kring zoveel mogelijk bevorderen.
  - 9 Voorzover het in haar vermogen ligt en het beschikbare materiaal zich daartoe leent zal het bestuur zich ervoor inzetten om dat materiaal zo breed mogelijk binnen de gemeente Helmond ter kennis van geïnteresseerden te brengen.
  - 10 Het bestuur zal zich ervoor inzetten dat de Kring zich een wezenlijke plaats verwerft binnen de nieuw op te richten Openbare Bibliotheek, bij voorkeur in goede samenwerking met de onder 1 genoemde organisaties, die zich inzetten voor het behoud van het hierboven bedoelde culturele erfgoed.
  - 11 De Kring erkent dat ter bereiking van haar doel een goede samenwerking met de gemeente Helmond gewenst is mede om daardoor een haar passende plaats op de gemeentelijke culturele agenda te waarborgen.

Van de Heemkamer

Onze Heemkamer, die is ondergebracht op de zolder van het Jan Vissermuseum, werd geopend op 22-10-2004. Hij wordt gerund door Martin

Wijnhof en daarbij geassisteerd door Tini Söhngen en André van Meel.

De Heemkamer is in oppervlakte met 30% uitgebreid en wordt thans optimaal ingericht. De inventarisatie is in volle gang, ook wat betreft de foto- en filmcollectie en een groot aantal bid- en gedachtenisprentjes. Ongeveer 24.000 prentjes zijn in de verzameling opgenomen. Niet alleen de namen en andere gegevens, maar ook hoe vaak deze voorkomen zijn op de computer te zien in mooie diagrammen.

Regelmatig ontvangen wij schenkingen van particulieren of verenigingen en instellingen. Hiertoe behoren schriftelijke stukken maar ook foto's, dia's en filmmateriaal. Al deze gegevens, mits interessant voor de geschiedenis van Helmond, worden door ons gescand, gedigitaliseerd en op CD/DVD gezet en liggen voor elk lid ter inzage in de Heemkamer. Mocht U ook foto's, negatieven, dia's of films hebben geef ze dan op donderdag middag van 14.00 tot 16.00 uur in de Heemkamer af, graag met vermelding van datum en onderwerp foto en uw adres. Wij zetten deze beelden op een CD/DVD en U krijgt

deze met de originele foto enz. weer terug.

In de fotocollectie bevinden zich oude foto's, waarvan wij soms niet weten hoe oud deze foto's zijn en wie zijn gefotografeerd.

Mocht U van onderstaande foto weten welke familie dit is dan horen wij dat graag van U.

Het project 'Jet en Jan'

Van de 30 basisscholen in Helmond doen er 20 mee met het project 'Jet en Jan'. In totaal zijn dat 43 klassen! De kinderen krijgen 10 lessen over hoe Jet en Jan in 1910 leefden.

door Tini Söhngen-van Gotum

Vóóordat ze een bezoek brengen aan het Jan Vissermuseum hebben ze al 4 lessen gehad: een voorleesverhaal over een dag uit het leven van Jet en Jan, ze zien foto's over de kleding van vroeger, ze tekenen op de speelplaats de plat-

Sokken stoppen.

Op een leetje schrijven.

tgrond van het huis waarin Jet en Jan woonden en merken dan hoe klein zo'n huis was, waarin de hele familie: grootouders, ouders en 6 kinderen moesten leven en hoe primitief dat was.

De organisatie van het bezoek van de kinderen aan het museum ligt in handen van de vrijwilligers van het Jan Vissermuseum en van onze vereniging.

Na maanden van voorbereiding en een proefles van de vrijwilligers, waarbij heel wat werd gelachen, kwam op 18 september j.l. de eerste groep kinderen, leerlingen van de Toermalijnschool, naar het Jan Vissermuseum. De kinderen moesten aan 6 activiteiten deelnemen; sokken stoppen, koffie malen, kruidenierswaren wegen, met een griffel op een leetje schrijven, bikelen en tot slot sop kloppen en de was doen. In het begin was het even wennen voor de kinderen, maar al gauw wisten ze precies waar ze verwacht werden als de bel ging, het was leuk om hen bezig te zien! Bij iedere activiteit hielp een ouder mee.

Het was een geslaagd begin van een project dat vijf jaar gaat duren. De officiële opening vindt plaats in november.

We hebben nog vrijwilligers nodig die bereid zijn af en toe een maandag- of donderdagmorgen mee te komen helpen, wie meldt zich?

De kinderen wordt geleerd de koffie te malen.

Mevr. Chatrou geeft instructie aan de vrijwilligers.

De vrijwilligers van Jan Vissermuseum en Heemkundekring.

Bijgeloof

Op een vrijdag lag ik in kamer 13 van de 6^e verdieping van het Catharina ziekenhuis Eindhoven. Vrijdag, ziekenhuis en kamer 13: gevaarlijker combinatie is niet denkbaar volgens het bijgeloof. Er zijn ziekenhuizen en hotels waar geen kamer 13 is en zelfs wolkenkrabbers in Amerika waar geen 13^e verdieping als zodanig is genummerd.

door Paul Jacobs

Nou ben ik niet bijgelovig, maar vroeg me wel af waarom sommige mensen aan de getallen dergelijke consequenties verbinden. Daarop vond ik antwoorden in het boek “Folklore in het dagelijks leven” door Ton de Joode.

Niet alleen vele getallen maar ook gewoonten en gebruiken, die nog geheel of gedeeltelijk in het dagelijks leven voortbestaan zijn daarin beschreven. Er zijn vele dingen, die wij doen of juist nalaten in het leven van elke dag en deze hebben hun oorsprong in het verleden, in het geloof of het bijgeloof.

‘Even afkloppen’ liefst op ongeverfd hout om de boze geesten te verdrijven uit de boom. Een **vossenstaart** bungelend aan de brommer of auto is een afweermiddel tegen ongeluk. Een puntje van de **konijnenstaart** gebruikte men als afweermiddel tegen kwade geesten en ziekten.

Vuur (van vuurwerk of het kampvuur) had van oudsher de functie de boze geesten te verdrijven. Ook lawaai maken o.a. het **klinken** van de wijnglazen.

Een **kruis** getekend op de buitenmuur van een huis verdreef de boze

Het Catharina ziekenhuis, kamer 13

geesten en gaf bescherming tegen blikseminslag; het gezegde was: **“Een kruis houdt den duivel van melk en zuivel”**.

De **vrijdag** heeft een slechte naam omdat op die dag Christus is gekruisigd. Voordien was het een geluksdag gewijd aan godin Freyja, de Germaanse godin van liefde en vruchtbaarheid.

Aan **getallen** werd een speciale betekenis toegekend. De even getallen stonden in een slecht daglicht omdat ze uit twee gelijke delen bestaan. Dat werd gezien als een teken van dood en ontbinding. De **13^e** is het ongeluksge-

tal en dateert van het laatste avondmaal toen Judas als eerste opstond en Jezus verraadde.

De oneven getallen waren beter vooral de **3**, de **5** en de **7**. De **3** is uitzonderlijk; denk aan de Drie-eenheid in het christelijk geloof maar ook bij de Indiërs de Brahma. Vishnoe en Siwa en bij de Perzen Ormuzd, Ahriman en Mithras of aan de aartsvaders Abraham, Isaak en Jakob. Ook uit de mythologie: de drietand van Neptunus, de drie Gratiën, de drie Furien. In het getal 3 zitten ook de begrippen begin, voortzetting, einde; geboorte leven, dood. Bij de verkoop: eenmaal, andermaal, ten derde male...; driewerf hoera, alle goeie dingen in drieën.

De **5** symboliseert een vorm van volmaaktheid omdat een hand 5 vingers heeft en de naam van Maria uit 5 letters bestaat.

De **7** had een aureool van heiligheid in de religie, in sprookjes, in kinderspelen, in de mythologie, enz. Alles was gebaseerd op het zevenvoud; men geloofde dat er 7 planeten waren, de aarde werd in zeven dagen geschapen, de regenboog vertoont zeven kleuren, er waren zeven vette en zeven magere jaren (misschien nu ook well!) de Joodse kandelaar heeft zeven armen, zeven schoonheden, draak met zeven koppen, zeven wereldwonderen, de zeven geitjes, Rome is gebouwd op zeven heuvelen, zevenmijlslarzen, de zevensprong.

Gelukkig heeft vrijdag en kamer 13 en vooral het personeel van het ziekenhuis mij beterschap bezorgd en nieuwe energie om verder te gaan.

Een kruis geschilderd op de buitenmuur van een boerderij in Vlierden. Foto uit 1928.

Boekbespreking

De boeken zijn verkrijgbaar bij onze Helmondse boekhandels De Ganzenveer en De Roy & Boschman.

De Noord-Brabantse geschiedenis

In 2006 is in de serie "Geschiedenis in verhalen" verschenen het boek *De Noord-Brabantse geschiedenis* geschreven door **Joep Baartmans-van den Boogaart, Jan van Oudheusden en Rien Wols**. Hierin wordt in 105 korte verhalen geschreven over Sint Oda (ca 700), De Kempen (ca 1050), belegering van Eindhoven (1583), achterlijk en bijgeloof in de Meierij (1798), Koning Lodewijk Napoleon logeert op kasteel Croy (1809), oproer onder de wevers in Gemert (1849), Smokkel in Helmond tijdens de Eerste wereldoorlog (1917), Trouwen in de crisisjaren (1933) en vele andere verhalen, waar ook de naam Helmond in voorkomt.

Verschenen bij uitgeverij van Gennip; ISBN 90 5515 7589/Nur 680. Ook te leen of ter inzage in de bibliotheek.

De muziekkiosk blijft een mysterie

In ons vorige nummer deden we een oproep om meer te weten te komen over de Helmondse muziekkiosk op de Markt. Hierop is helaas geen respons gekomen. Wel is er een artikeltje uit een oude krant opgedoken waar je uit af zou kunnen leiden dat de kiosk

Helmond aan het werk

Ons medelid **Dr. Giel van Hooff**, stadshistoricus en zeer actief bij Industrieel Erfgoed, heeft het boek *Helmond aan het werk* samengesteld met 160 foto's voorzien van uitgebreide toelichting. Het geeft een goed verzorgd overzicht van het industrieel verleden van Helmond in de twintigste eeuw. *Het boek is verschenen bij uitgever Aprilis en kost € 18,50.*

Helmond 360

Norbert van Onna maakte een fotoboek van Helmond. De ruim 250 bladzijden zwart-wit foto's geven een overzicht van het centrum maar ook van oude en nieuwe wijken in Helmond. *Uitgave Archehov Veldhoven; kosten € 29,50*

alleen in de zomermaanden op de Markt stond.

Het berichtje in 'De Zuidwillemsvaart' van donderdag 3 mei 1928 luidt als volgt: *'Op Zondag 6 mei a.s., zijnde de eerste Zondag van de maand Mei, zal de Kon. Stadsharmonie "Phileutonia" des middags ten 12 uur een matinee geven op de kiosk op de Markt. 't Is te hopen dat het weder dan wat gunstig is, dan zal er aan belanstelling voor deze eerste openbare muziekkuitvoering, wel geen gebrek zijn.*

Agenda

Thema-avonden om 20.00 uur in sociëteit Beursplein 't Hool.

Dinsdag 18 november

Een lezing door **Gerard Kuijpers** over "de schonen tijd toen er nog geen elektriciteit was".

Dinsdag 16 december

Dia-presentatie door **Martien van Gerwen** van zijn pelgrimstocht per fiets naar **Santiago de Compostela**.

Organisatie: **Frans Smulders en Joep Schiffers**

Bestuursvergaderingen

Elke 1^e maandag van de maand om 9.30 uur 's morgens is er een bestuursvergadering in onze Heemkamer. Belangstellenden zijn van harte welkom.

Kijk ook op:

Film- en fotobank Noord-Brabant

Voor het bezoeken van het gedeelte van onze Heemkundekring in de film- en fotobank Noord-Brabant volg onderstaande link:

<http://042.filmfotobank-nb.nl/>

Op deze intropagina bevinden zich de inleidende artikelen. Wil je de foto's gaan bekijken kies dan het tabblad "Zoeken"; vul je niets in als zoekopdracht dan toont de site alle opgenomen foto's in totaal 451. Je kunt echter ook selectief kijken door de zoekopdrachten in te vullen Boerderijen (toont de collectie boerderijen in Helmond), Kunstwerken

Cursussen

Door het RHC in Eindhoven worden een aantal cursussen gegeven, zoals **Cursus huizenonderzoek** voor gevorderden; kosten € 40,- data 4, 11, 18 en 25 november 2008.

Cursus oud-schrift voor beginners om handgeschreven teksten van vóór 1800 te kunnen lezen. Op woensdagmiddagen van 2.00 tot 4.00 uur in november, december dit jaar en januari en februari 2009. 10 lessen voor € 70,-.

Cursus historisch onderzoek voor beginners om te leren hoe men een onderzoek naar het verleden van uw familie of hun leefomstandigheden in Helmond kan beginnen. Deze cursus is op dinsdagavond van 9.30 tot 21.30 uur op 18 en 25 november en 2 en 9 december. Kosten € 40,-.

(toont de collectie beeldende kunst in Helmond, Kastelen (fotocollectie kasteel van Helmond), Grafeiland (toont fotocollectie grafeiland in de Warande in Helmond) of Gebedshuizen (fotocollectie van de kapel van Binderen en O.L. Vrouwekerk in Helmond) aldus Theo van Beeck.

Heemkundekring

Onze eigen website: www.heemkundekring-helmond-peelland.nl

Aan onze vernieuwde website wordt steeds gewerkt door **Frans Jacobs**. De rubrieken welkom, wat bieden wij, agenda, het bestuur, contact, lid worden, boeken, monumenten en links geven veel informatie.

Monumentaal groen

De Gemeente Helmond heeft sinds twee jaar een nieuw beleid opgesteld gericht op het beter beschermen van bomen. De stad is rijk aan vele bijzondere en waardevolle bomen. De bomen (gemeentelijk en particulier) die van belang zijn voor de stad en daarom bescherming verdienen, zijn opgenomen op de Bomenkaart. Voor deze bomen geldt een kapverbod. Bij de Bomenkaart hoort de Bomencatalogus. Hierin is over alle beschermde bomen uitleg gegeven waarom ze zo waardevol zijn.

door Marinus van den Elsen

De gemeente heeft een goed overzicht gemaakt van de mooie en waardevolle bomen in Helmond, die van belang zijn voor de groene beleving van de stad. Hierbij is gekeken naar verschillende aspecten, zoals zeldzaamheid, cultuurhistorische waarde

en beeldbepalendheid. De Bomenkaart bevat ook boomgroepen en boomrijen, zoals een straat of laan, en gebieden met een bijzondere boomwaarde.

Kwetsbaarheid

De vereniging Groei & Bloei afde-

ling Helmond e.o. heeft ter gelegenheid van haar 100-jarig bestaan een boekje uitgegeven over de bijzondere bomen die Helmond rijk is. Dit boekje is verschenen in 1999 en er zijn sindsdien al weer veel monumentale bomen verdwenen uit het stadsbeeld. Voorbeelden daarvan zijn de Tulpenboom die stond tegenover de kerk in Stiphout op de plek waar nu het woongebouw 'De Ark' staat en de Witte Esdoorn die stond in de Molenstraat voor de witte villa met bordes uit 1870. Hieruit blijkt dat bomen in een stedelijk gebied erg kwetsbaar zijn.

Helmond heeft 52.000 gemeentelijke bomen en ontelbaar veel particuliere bomen!

Drie voorbeelden van monumentale bomen in Helmond

Sommige oude bomen zijn een herinnering aan wat er ooit eens was. Hieronder volgen een aantal voorbeelden daarvan:

Rode Beuk aan het Speelhuisplein

Deze monumentale Rode Beuk (Fagus sylv. 'Antropunica') uit ±1920 domineert het Speelhuisplein temid-

den van de 'stenen bomen' van architect Piet Blom. Het Speelhuisplein ontstond in 1975 toen het Speelhuis en de Paalwoningen werden gebouwd. Daarvoor liep hier de Watermolenwal die voor het Speelhuis werd omgelegd. De Rode Beuk stond in de kloostertuin van het Liefdesgesticht St. Aloysius, dat met de façade aan de Binderstraat (later Markt) stond. Het moederklooster van de zusters van Liefde

De Rode Beuk siert het Speelhuisplein alsof het nooit anders is geweest.

Voorbeeldpagina van de Bomencatalogus zoals die op internet te vinden is.

Ansichtkaart van het Liefdesgesticht (±1915) vanaf de Markt gezien.

was in 1832 in Tilburg opgericht met als doel het geven van katholiek onderwijs aan meisjes. In 1838 vestigde de orde zich ook in Helmond en trokken de eerste zusters in een oude pastorie aan de Binderstraat in Helmond en

begonnen daar met lesgeven. In de loop van de tijd groeide de oorspronkelijke pastorie uit tot een kloostercomplex waarin een school, weeshuis, bejaardentehuis en ziekenhuis waren gevestigd. In 1879 werd de kapel met

Villa 'De Vuurdoorn' (± 1925) waar nu de drie paalwoningen en appartementen staan.

toren gebouwd. In 1886 stonden er zeventig bedden maar in 1902 was het gebouw al te klein. In dat jaar namen de zusters aan de Molenstraat het St. Antoniusgasthuis in gebruik. Het klooster werd in 1971 afgebroken. Alleen de Rode Beuk herinnert nog aan het Liefdesgesticht.

Ierse Taxus

Deze Ierse Taxus is te vinden aan de Europaweg ter hoogte van de drie paalwoningen. Zijn leeftijd is bijna 100 jaar en hij is 5 meter hoog. De paalwoningen zijn in 1973 gebouwd als proefwoningen voor het Speelhuis.

Deze soort Taxus, de *Taxus baccata* 'Fastigiata' heeft een aardige voorgeschiedenis. De Ierse Taxus is een 'opgaande vorm' vande Gewone

Taxus of Venijnboom en is in Ierland eind achttiende eeuw door een boer gevonden. Hij bracht hem naar de pastoor. Vanuit de pastorietuin is hij over de hele wereld verspreid. De Ierse Taxus werd veel geplant als solitair op begraafplaatsen en in parken.

Ongeveer op de plaats van de drie paalwoningen en appartementencomplex 'De Vuurdoorn' heeft een villa gestaan met dezelfde naam. De villa werd in 1911 gebouwd voor een Wesselman, broer van de laatste kasteelheer. De beroemde tuinarchitect L.A. Springer, die ook het kasteelpark ontwierp, maakte het tuinplan. Daarvan getuigt naast de Ierse Taxus nóg een aantal bijzondere bomen (Lijnbladerige Zomereik en Grootbladerige Linde met ingesneden blad) die

nu in het plantsoen rondom de drie paalwoningen te vinden zijn. De villa deed voor de oorlog dienst als kazerne van de politietroepen van Helmond en na de oorlog als regionaal kantoor van de Heidemij en ook als Gewestelijk Arbeidsbureau. De villa brandde op 11 maart 1973 volledig af en de restanten werden gesloopt bij de aanleg van de Europaweg.

De Ierse Taxus bij de drie paalwoningen.

Recente foto
het laantje met
Zomereiken.

Laan met Zomereiken

Locatie van dit laantje is het Edisonplantsoen, uitkomend op de Warandelaan, in het verlengde van de Juliana van Stolberglaan. De Zomereiken (*Quercus robur*) zijn ongeveer 90 jaar oud en 25 meter hoog. Deze bomen markeerden ooit de toegangsweg naar de villa Eikenhorst van de douairière Wesselman, weduwe van de laatste kasteelheer. De laan sloot aan op het lanenstelsel dat eind achttiende eeuw werd aangelegd en het

Helmonds kasteel met de Warande verbond. Ook uit de voormalige villatuin zijn in het huidige Edisonplantsoen bomen gehandhaafd.

Langs de Warandelaan zijn na de oorlog opnieuw eiken geplant. De Juliana van Stolberglaan is een stukje oude Eikendreef, nu onderbroken door de Traverse. Die lijn komt uit bij de kasteeltuin.

Aan de Warandelaan stond tot in de zeventiger jaren de 'Dikkeboom',

Ansichtkaart
van villa
Eikenhorst
rond 1925
met links het
laantje met
Zomereiken.

een kolossale Zomereik met een stamomtrek van ± 7 meter! De plaats is nog te herkennen aan een sierhekje dat het muurtje langs de voortuin van huisnummer 19 onderbreekt.

Bronnen:

- Jubileumuitgave 100 jaar Groei & Bloei afdeling Helmond e.o. (Toine Gremmen)
- Brochure: Bomen Beter Beschermen
- <http://sparks.max.nl/GWS/>
- Lia van Zalinge-Spooren (RHCE)

EEN AANTAL CRITERIA VOOR DE BOMENKAART:

Monumentale waarde

Het element is:

- minimaal 50 jaar oud en;
- in een redelijk tot goede conditie (geen verval te verwachten binnen 10 jaar).

Het element:

- heeft daarnaast een beeldbepalende verschijning;
- is onvervangbaar voor het karakter van de omgeving en;
- van gemeentelijk, provinciaal of landelijk belang.

Dendrologische waarde

- Het betreft een bijzondere soort of;
- Het betreft een gemeentelijk dan wel landelijk zeldzame soort of;
- Het is wetenschappelijk van belang als bijv. moederboom van een soort.

Landschappelijke waarde

Het element is onderdeel van resp. drager van een typerend landschappelijke structuur of landschapstype in het buitengebied of in een parkgebied.

Cultuurhistorische waarde

Het element vertelt een stukje geschiedenis. Dit kan zijn door restanten van oude ontsluitingen of (landschaps)structuren e.d. te laten zien, bijv. markeringsbomen, zoals brinken of bomen op pleinen, akkerwegen of verbindingswegen. Ook kan een boom(structuur) verwijzen naar een belangrijke gebeurtenis in het verleden, bijv. een denkboom.

Beeldbepalende waarde

Het element:

- heeft een duidelijke ruimtelijke invloed op de omgeving op wijk- of stadsniveau
- is opvallend of indrukwekkend vanwege het formaat, de vorm of de locatie
- heeft een stedenbouwkundige waarde door het accentueren van de stadsstructuur of het benadrukken van gebouwen
- zorgt voor herkenbaarheid in een wijk
- biedt oriëntatie van een plek of een route (verkeersgeleidende functie).
- draagt bij aan de leefbaarheid van de woon- en werkomgeving.
- heeft toekomstwaarde (beeldbepalendheid)

Het straatnamen ABC (deel 2)

Als vervolg op het eerste gedeelte van het Straatnamen ABC in ons eerste nummer vervolgen wij de reeks met de eerste straatnamen met de letter B.

Graag ontvangen wij van U aanvullingen, verbeteringen, enz.

door Paul Jacobs

B

Beemdweg

Herinnering aan de van ouds gebruikelijke naam voor laag gelegen gebieden, zoals de grote beemd bij Binderen, de Euselaar beemden, gelegen tussen Stiphout en Helmond, de Swanenbeemd, waar later de houtwerf van Clerx stond, nu de wijk Zwanenbeemd en de Haagse beemd in die Haghe.

Beeringsplein, Willem

Willem Beerings werd geboren te Helmond op 8 sept. 1825; eerste lagere school, toen priesteropleiding, toen bakkersvak, met een zaak op de Steenweg. Hij was 30 jaar lid van de gemeenteraad, vele jaren wethouder 50 jaar lid burgerlijk armbestuur; tijdelijk gemeente-ontvanger van Helmond. Hij overleed ongehuwd te Helmond op 28 juli 1908.

Beeringsstraat

is gewijzigd in Sjef van Schaykstraat.

Beersdonk

Straatnaam vastgesteld in 1968; Beersdonk is een zandige hoogte omgeven door moeras.

Beethovenlaan

Laan is gelegen in de Zwanenbeemd in Helmond-West; Ludwig van Beethoven in Bonn geboren 1770; studeerde in o.a. in Wenen; stierf in 1827.

Begemannstraat, E.H.

Straatnaam genoemd in 1982 naar

Egbertus Begemann (1848-1919) directeur Kon. Ned. Machinefabriek v/h E.H. Begemann.

Berkendonk

Straatnaam vastgesteld in 1968, genoemd naar het gebied Berkendonk dat voordien tot Bakels grondgebied behoorde. Ten noorden van de Deurneseweg ligt Berkendonk, een waterplas van ca. 24 ha groot; strand en water met enige voorzieningen voor recreatie waar de afgelopen zomer internationale wedstrijden werden gehouden; de Europese kampioenschappen voor jet-skiën.

Berlaerstraat

Vernoemd in 1951 naar de van Berlaers, die van 1314-1433 in het bezit waren van de heerlijkheid Helmond.

Bernadettestraat

In 1949 vernoemd naar het herderinnetje Bernadette; had te Lourdes verschijningen van Maria in een grot; Aan de Azaleastraat is de Bernadettekerk gebouwd. In een zijstraat van Azalealaan, de Bernadettestraat, en omliggende straten (bloemenbuurt) in 1948 door wv De Hoop gebouwde 141 won. zijn afgebroken in 1987. Rond 1993 zijn hier 129 nieuwe won gebouwd. Zonder drempels, hogere closetpot, extra kamer beneden voor eventuele slaapkamer als men ouder wordt. Op de hoek Bernadettestraat/

Margrietlaan zijn een aantal woningen afgebroken en wordt in 2007 een appartementencomplex gebouwd genaamd "Vennegaerde".

Bernhardlaan, Prins

In 1937 vernoemd naar de Prins der Nederlanden en van Lippe Biesterveld; tijdens de Duitse bezetting werd de Prins Bernhardlaan de Willem II straat genoemd.

Bernoullistraat

Daniel Bernoulli, 1700-1782, een wiskundige die de beweging van moleculen onderzocht.

Beugelsplein

Het Beugelsplein is ontstaan in 1869 door demping van de rivier De Ameide; is in 1890 vernoemd naar Johannes Beugels, die werd geboren in 1771 te Oirsbeek (L.), overleden in 1851 in Helmond. Was kapelaan, pastoor, Rector van de Latijnse school

en later deken in Helmond; was regulier van Postel en Norbertijn, beroemd prediker en schrijver van vele religieuze geschriften. Met zijn dood verdween de laatste Norbertijn als parochieherder uit Helmond; sinds de parochiestichting in de 13^e eeuw is deze orde in Helmond zeer actief geweest. In 1909 heette dit plein het Donkerpoortplein naar een van de vier poorten om de stad; ook Hoogeindsepoort of St. Eloypoort genoemd naar de beschermheilige van de smeden. Op grens van Weg op den Heuvel en Beugelsplein stond het huis van fabrikant Holtus, later bewoond door dokter Bloemen. Nu staat er nog de grote boom en het nieuwe stadskantoor. Op de hoek van het Beugelsplein en de Kerkstraat stond vroeger de Hoogeindse poort, ook genoemd Donkerpoort of Sint

Beugelsplein rond 1935 met Hotel Van Tilburg. De vrachtwagen staat voor de vestiging van Van Gend & Loos, daarachter het huis van L. Holtus. In het wegdek ziet u nog de tramrails nog lopen.

Binderseind rond 1965. U ziet hier het voormalige café van Piet Berkers. De handboogschutters waren hier thuis en achterin de tuin stond een grote muziek-kiosk. Het café sloot in 1955 haar deur.

Eloypoort. Later stond op de hoek van Beugelsplein en Groenwoud hotel Küster-Rademaker, in 1931 hotel van Tilburg met 35 ruime kamers en salons; gesloopt in 1973.

Bestevaer

Zijstraat van de Tromstraat. Met deze erenaam werd Michiel Adriaanszoon de Ruijter door zijn matrozen onderscheiden.

Beukeliusstraat

Johannes Beukelius, geboren te Helmond als Jan Verbeuken in 1575, studeerde te 's Hertogenbosch en Leuven. Na zijn afstudering aldaar op 14 november 1645 tot artium lincientatus (doctorandus in de kunstwetenschappen) werd hij priester gewijd. Hij was tot 1630 pastoor te Den Bosch en daarna in Luik en Brussel, waar hij overleed op 14-8-1643. Van hem zijn vele religieuze geschriften bekend w.o. *De Historie ende Mirakelen gesciet tot Aerlen, bij Helmont, door aanroepen van Ons L. Vrouw' ('s-Hertogenbosch 1614).*

Beverstraat

Zijstraat van de Schoolstraat. Straatnaam vastgesteld in 1923; tussen 1920 en 1927 zijn hier een aantal woningen gebouwd. De omliggende straten zijn rond die tijd ook naar diersoorten genoemd; de dierenbuurt.

Biezenstraatje

De vroegere benaming van de Smalle Haven, waar in 1416 al woningen stonden; liep vanaf de Pantoffelstraat (oude benaming; nu Veestraat) richting kasteel; Hierlangs stroomde rivier De Aa. In de jaren '30 stond hier het Wit-Gele kruis gebouw. De gebroeders Verspaget hebben hier winkels laten bouwen rond de jaren '60-'70.

Binderen/Eva Monnixweg

In 1238 is op deze plaats een wonder gebeurd, aldus de legende. Keizerin Maria van Brabant was aan het jagen en zonk met paard en al weg in het moeras; Zij riep: "O, God, ik bin d'r in!". Als dank een klooster voor adellijke nonnen gesticht; een Cistercienserklooster. Is verwoest in 1650 door De Geldern in de 80-jarige oorlog. In 1650 zijn de nonnen verdreven. In 1672 kwamen de nonnen weer terug. Jonkvrouwe Eva Monnix was Abdis van de Abdij van Binderen. In 1672 is het klooster afgebroken. De poort van Binderen werd gebouwd in 1474 als toegang tot de abdij. Het totale bezit Binderen incl de poort is tijdens een kaartspel verspeeld door de latere eigenaar Jacob van Bruggen aan Jan Ribius de toenmalige eigenaar van het Klein Hof te Lieshout, toen zij van Den Bosch afkomende wegens

slecht weer niet verder konden dan tot Boxtel. Jacob van Bruggen was al alles verloren en zette als laatste zijn bezit in Helmond in. En verloor weer! Jan Ribius nam genoegen met de poort, brak die steen voor steen af incl de klok in de poort en nam dat mee naar Lieshout, waar deze nog steeds staat. De nu bij Binderen staande poort is een ware copie. De kloostergronden werden in 1792 gekocht door Baron van Bruggen, heer van Stiphout en Croy (ook het pand Karelstein langs het kanaal is door hem gebouwd in 1825). Hij bouwde op Binderen een boerderij en een schaapskooi; de boerderij is in 1921 afgebrand maar de schaapskooi bleef gespaard. In 1941 kocht het comité Binderen deze schaapskooi aan en richtte het in tot een devotiekapel met de bede dat Helmond voor oorlogsgeweld gespaard zou blijven. Hier ligt het kapelletje van Binderen. De beeldhouwer Charles Vos maakte het Mariabeeld naar de beeltenis van de oorspronkelijke Lieve Vrouw van Binderen.

Interieur van de kapel van Binderen.

Binderseind

De straatnaam is vastgesteld in 1890; zeer oude benaming die reeds in de 15^e eeuw voorkwam. De straat leidde naar het klooster Binderen en werd ook Bynderstrate (Binderstraat), Cloestereynde later Kloosterstraat of Kloostereinde genoemd. Op Binderseind nr 21 stond vroeger een huis met het jaartal 1765; is in 1963 gesloopt en in 1964 is op die plek een winkel gebouwd van Meerdink. Op de hoek van het Binderseind en De Waart stond eerder het filmhuis, gebouwd in 1877; eerst herberg en concertzaal; later café De Zwarte Ruit; daarna parochiehuus; hier is door WBV Woonpartners in 2006 een complex gebouwd met 13 statige en klassieke huurappartementen, genaamd "Het Filmhuis". Vroeger was op het Binderseind op Petrus en Paulus (29 juni) de Binderseindse kermis; dan stonden voor het raam van bedoeld huis de beelden van Petrus en Paulus. Huize D'n Herd gebouwd in 1985; een tehuis voor 54 mannen

en vrouwen; min of meer vaste bewoners en een aantal bedden voor overnachters (totaal 80 slaapplekken). Dit particuliere initiatief is rond 1967 begonnen in het Capucijnenklooster aan de Molenstraat.

Voor de WO II stonden hier lage arbeiderswoningen; In 1952 is op die plaats de H.Hartkerk gebouwd (ter vervanging van de H.Hartkerk, die vroeger in de Veestraat stond en vanwege de bokter moest worden afgebroken) In 1982 is deze 2^e Heilig Hartkerk afgebroken.

Binderstraat/Markt

Straatnaam vastgesteld in 1890. Deze straat omvatte een gedeelte van de tegenwoordige Markt, vanaf het Hool, en de Marktstraat. De straatnaam verdween in 1935 bij invoering van de naam Marktstraat.

Binderstraatje

Zie ook Slop 1

Bindersestraat

Op de hoek van de Bindersestraat en het Oostende appartementencomplex, 31 huurwoningen van Wbv. Volksbelang, voor ouderen die zelfstandig kunnen wonen; toegankelijk voor rolstoelen; in de kelder parkeergarage.

Bindstraat

Straatnaam vastgesteld in 1890 en ingetrokken in 1983. Deze straat vormde de verbinding tussen het Hemelrijksedijkje en de Hemelrijksestraat.

Binnendongenstraat

Genoemd in 1890 naar een oud gehucht in de buurt van die Haghe, dat al in de 14^e eeuw genoemd werd als Bennenduyn of Berendungen. Dong of donk is een hoger gelegen stuk land in een laag gebied. De straat liep vroeger vanaf de Mierloseweg tot nabij de Warande.

Binnendoor

Was de verbinding tussen het Hemelrijksdijkje en de Hemelrijksestraat, ten zuiden van de Blinkertsestraat bij de Heistraat. Vastgesteld in 1925 voor de verbinding tussen Hemelrijksestraat en het van Hoeckplein.

Binnen Parallelweg

Deze straatnaam is vastgesteld in 1890 en dateert uit de tijd van de aanleg van de spoorweg in 1860. Zijstraat van de Bakelsedijk in de zgn Prontowijk, Helmond-Oost.

Bleriotstraat

Louis Bleriot is geboren 1872 in Cambrai en overleden in 1936 in Parijs.; hij was de eerste die van Frankrijk naar Engeland vloog per vliegtuig.

De Bleek

Vastgesteld in 1981; dankt haar naam aan het feit dat de firma Ramaer, linnen en katoenweverij hier in de 19^e eeuw een blekerij had staan; zijstraatje van de Torenstraat.

Blikhalmsewaan/ Blikhalmseweg

Door gemeente Deurne is deze naam vastgesteld eerst in 1953 en gewijzigd in 1948. Blikhalm was een gehucht onder Vlierden; blik of blek betekent onbegroeid aan- en opgewassen grond boven het water gelegen. Halm komt van halha wat een bocht in of van hoogland betekent. Het gehucht lag tussen de Aa en het hoger gelegen Beersdonk.

Blinkersestraat

Zijstraat van de Heistraat. Zou kunnen betekenen droge grond met blinkend zand.

In de 17^e eeuw is sprake van een stille land, De Blinkert genoemd, gelegen op het Binderseind

Boëstiusstraat

Zijstraat van de Lucas Gasselstraat. Dateert van 1947. In 1529 geboren te Helmond; studeerde in Leuven Romeins, hedendaags recht en wijsbegeerte. In 1555 priester gewijd; pastoor in Mechelen, later in Deventer, later slotkapelaan en biechtvader op het kasteel in Helmond; rond 1608 gestorven.

Bokhorsterstraat

Bokhorst was een heide in de beemd gelegen achter de Duizeldonk.

Bollenstraat, Pater

Straatnaam vastgesteld door gemeente Mierlo in 1954 naar Jozef Bollen, geboren in Mierlohout 1876; hij was een jezuïet; overleden 1920.

Bommelstraat, Frans van

Straatnaam vernoemd in 1973 naar Franciscus van Bommel (1894-1958) raadslid voor de S.D.A.P. later P.v.d.A en commissaris van woningbouwver. Algemeen Belang.

Bonifatiusstraat, Sint

Zijstraat van Oostende, in 1954 straatnaam vastgesteld. Benedictijner monnik in Dokkum vermoord in 755.

Bosboomstraat, Johannes

Ligt in de schilderswijk Helmond-Noord. Ned. schilder 1817-1891.

Boschstraat, Jeroen

Zijstraat van de Vondellaan1450-1516 Ned. schilder van droomgezichten en hallucinaties.

Bosselaan

Een oude verbindingsweg tussen de abdij van Binderen en het kasteel Croy; het huidige Verliefd laantje maakte deel uit van deze weg. Is onderbroken door aanleg kanaal.

Bosweg, 1^e, 2^e, 3^e, 4^e, 5^e en 6^e

Namen vastgesteld in 1961 voor wegen door de gemeentebossen in Stiphout.

Botersteeg

Zie ook Slop 1.

Botsstraat, Advocaat

Deze straatnaam werd vastgesteld in 1919. De naam is in 2007 veranderd in Hub Keyzersstraat bij de algehele renovatie van de vroeger geheten Sassenbuurt en vanaf 2007 'Het Zonnekwartier'. Mr Joannes Bots (1806-1874) was advocaat in Helmond, lid van de gemeenteraad en lid van Prov. Staten, van Ged. Staten, van de Tweede Kamer en kantonrechter in Helmond.

Boutsstraat, Dirk

Zijstraat van de Rembrandtlaan1415-1475 Ned. schilder; later stadsschilder in Leuven.

Braakse Bosdijk

Werd vanaf 1890 genoemd de Braakse Boschstraat en liep vanaf de Braaksestraat tot aan de Bakelsedijk. Langs de oude Braakse Bosdijk - nu parkeerplaats bij De Braak - stond de boerderij van Marinus van Hoeij met vrouw en 12 kinderen.

Braaksestraat

Straatnaam genoemd in 1890 naar het gehucht de Braak, vroeger communale heide die in de 16^e eeuw in cultuur werd gebracht; land dat braak ligt; vaak een ontginning aan de rand van de hei.

Braakweg

Straatnaam vastgesteld in 1961; is een zeer oude weg in Stiphout, die al in 1381 in de cijnsboeken van de Heer van Helmond wordt vernoemd, ook wel genoemd Hei(de)steeg en Braaksteeg.

Brabantlaan, Jan van

Regeerde van 1262-1294; hertog van Brabant toonbeeld van ridderdeugden. Aan de oostzijde ligt de achterkant van het Elkerliek ziekenhuis, gebouwd in 1953/1954 (eerste paal geheid 15 dec. 1953). Het ziekenhuis is grondig verbouwd en gemoderniseerd begin 60-jaren. Aan de achterzijde een overdekte parkeergarage gebouwd in 2007. Aan de hoofdingang aan de Pres. Rooseveltlaan is op 7 mei 1998 een beeld onthuld van de Stiphoutse kunstenaar Willem van der Velden, getiteld 'Duogonaal' en het straalt gemoedelijkheid, rust en zorgzaamheid uit. Tegenover het ziekenhuis het wandelpark De Warande; vroeger het jachtterrein

van de heren van Helmond. In het park het Carat paviljoen in de vorm van een wigwamtent; zondags in de zomer concerten. Rechts op de hoek met de Aarle-Rixtelseweg ligt het hertenkamp; het Jan Visserpark ; de betonnen blokken zijn de restanten van de villa van Piet en Anna de Wit; P en A; dus Peapark; ook wel het Franse kasteel genoemd; het werd in 1912/1914 gebouwd voor f 170.000,-; De Lotichiusbank ging in 1921 failliet door schulden van Piet de Wit met ook zijn fabriek. Nadat Piet de Wit was vertrokken naar Brussel, is de villa gekocht door zijn aartsvijand Pastoorke van Thiel, voor f 17.000,-; dat was ongeveer het tiende part van de oorspronkelijk bouwkosten; (om te laten zien wie de baas was?) 45 kamers en enkele liften. De villa is

Jan van Brabantlaan gezien vanaf het Warandepark. Het beeld 'Twee in badstoel' van W. Couzijn ziet u op de rug. In de verte de nieuwe parkeergarage van het Elkerliek ziekenhuis.

in 1927/1928 afgebroken met behulp van de genie van het leger om de fundamenten te laten springen. Piet de Wit wist van todden paarden-dekens te maken (scheldnaam Piet Tod) later De Wit dekenfabrieken. Rechts van deze weg ligt de Warande (door de gemeente in 1929 aangekocht), met daarin vroeger De Kluis, tegenwoordig restaurant De Hoefslag, weer later restaurant De Warande. In 1691 gaf de Heer van Helmond aan de kluizenaar Joost Willem vergunning in zijn park (De Warande) een kluis te bouwen. Rond 1770 woonden er 2 kluizenaars n.l. Jan de Keyser en Thomas Couwenberg. In de Warande ligt ook op een eilandje de familiebegraafplaats van de Wesselmans. Ook ligt in De Warande de zogenaamde Beukenberg, een

bekend plekje voor vrijende paartjes. In de Warande lag de Horstsche Hove, die eigendom was van de heer van Helmond. Is in 1703 door storm verwoest; in 1910 weer opgebouwd. Daar tegen de Warande aan liggen de straten Horst en Gistel. *Horst*: kreupelhout, bosschage, hoogte met laag gewas begroeid. *Gistel*: bos of hoge zandgrond. Is ook genoemd naar de Gistelse Hove; in 1625 gebouwd door Cortenbach, de heer van Helmond. Dit gedeelte noemde men ook wel het Gistelse Park.

Brakelplantsoen

Jan van Brakel Ned zee-officier 1618-1690; straat in zeehelden buurt Helmond-Oost.

Brandevoort/Medevoort

Brandevoort krijgt de uitstraling van een oud vestingstadje of een klassiek Brabants dorp; in het midden een levendig centrum met een dichte bebouwing binnen de vesting en daarbuiten de zgn buitens met woningen in de stijl van de jaren 1910-1920. In het gebied Medevoort/ Brandevoort bouwt de gemeente Helmond woningen, omdat binnen de grenzen van de gemeente Helmond niet voldoende ruimte meer is. Tot het jaar 2005 - de afgelopen 13 jaren - moesten er in geheel Helmond nog zo'n 7.600 woningen gebouwd worden, waarvan vóór het jaar 2000 5.100 woningen. De volgende tien jaren nog eens een groot aantal. Voor 1 januari 2000 moesten er 5.100 woningen klaar zijn; dus dat wil zeggen de volgende 4 jaren elk jaar ongeveer 1300 per jaar.

Dit gebied en net over het spoor waar het Brandevoort heet, werd bestemd voor woningbouw.

In de jaren 1997/1998 was men druk bezig met opmetingen en verdere voorbereiding als het maken van een voorlopig bestemmingsplan, het aankopen van gronden e.d.

Eerst werd er in 1997 een uitgebreid archeologisch onderzoek gedaan. Er zijn goed bewaarde plaggenhutten gevonden en een nederzetting uit de Romeinse tijd. Eind van het jaar 1998 moest gestart worden met de bouw van 3.000 woningen.

In Brandevoort staat een beeld 'Grote Bergen' van brons van 2 meter hoog gemaakt door Rob Krier, architect en kunstenaar, die een grote rol heeft gespeeld bij het ontwerpen van het plan Brandevoort; het beeld is

gegeoten bij Eijsbouts in Asten (een zelfde beeld staat in Berlijn) Stand van zaken medio 2006: Brandevoort wordt als VINEX lokatie gebouwd in 2 fases, waarin woningbouw en een bedrijventerrein De woningbouw vindt plaats in; *de Veste* omringd door wallen en grachten; is een vesting die 2 meter hoger ligt dan de buitens en 4 meter hoger dan de eco-zone; *de Buitens* als Schutsboom, Brand, Stepekolk (practisch klaar) en later volgen Kranenbroek, Marke, Liverdonk, Hazenwinkel en gedeelten van de Veste en Stepekolk.

De 1^e fase is gedeeltelijk klaar, gedeeltelijk in aanbouw; in gebruik is inmiddels vanaf medio 2007 het multifunctionele culturele gebouw, dat een eervolle vermelding kreeg bij de architectuurprijs Helmond 2007; De eerste bewoners in 2000. De stijl van de woningen is van de jaren 1910-1920 in tegenstelling tot Dierdonk (stijl 1930-1940. Speciale gebouwen zijn o.a. de appartementencomplexen Grachteneijnde, De Essenhorst en De Eikenburg, naast het multifunctionele culturele gebouw en de winkels. De kath. basisschool is gebouwd in 2000 Het station is gebouwd in 2006 in dezelfde stijl als de markthal op De Plaetse. Langs de spoorlijn ri Helmond is een 700 meter lange geluidswal geplaatst, 1 ½ meter hoog, waarin een lange rij zonnepanelen; dat levert stroom voor 300 gezinnen.

Er is ook een eco tunneltje onder het spoor door voor zwemmende en lopende kleine dieren, als padden, kikkers en salamanders.

(wordt vervolgd)